

været pålæggen. Dette forsøgte jeg ligeledes at bringe istand ved Hypothekforeningen; jeg raadede den — thi fra det Øieblik af, at jeg havde taget Begunstigelserne fra den, havde jeg ikke længere nogen Myndighed over den — til at opgive Voet til Stifteretten, hvorved det kunde have været undergivet Behandling af særegne Commissairer, paa hvis Valg de muligen endog kunde have faaet Indflydelse. Raadet blev imidlertid afvist, og Selskabet havnede snart i Falliten. Der stod saaledes ikke Andet tilbage end Spørgsmaalet om en egentlig retslig Undersøgelse. Denne Undersøgelse har jeg, medens jeg var Indenrigsminister, havt Anledning til at anordne, og jeg kommer her til det andet Punkt i denne Opjærelse, som det er umuligt for mig at forbigaae.

Var det i og for sig beklageligt, at en saa betydelig Creditanstalt var bygget paa saa løse Grundsætninger og Levede af Statutovertrædelser, bliver dette end mere betænkeligt derved, at det var en høitstillet Embedsmand i Staten, der var Stifter og, paa en kort Afbrudelse nær, Bestyrer af samme. Jeg har havt megen Anledning til at studere Sagen dengang, og jeg har, tilfældigviis kan jeg gjerne sige, endnu i mit Værgen en Deel Optegnelser fra den Tid, uagtet Sagens Acter naturligviis beroe i Indenrigsministeriet, hvorfra jeg ikke har fundet det passende at requirere dem; Sagens Sammenhæng har jeg i klar Erindring, og den er kortelig denne. Kammerherre Bretton havde paa den Tid, da Eiendomspriserne vare struede op til en unaturlig Højde, kjøbt en Landeieendom for 84,500 Rb., og da hans Anstrængelser for derpaa at erholde rigeligt Laan, blandt Andet hos den i Anledning af Krisen i 1857 af Staten stiftede Laanekasse, ikke lykkedes, fik han Hypothekforeningen oprettet, og en af dens første Handlinger var i den Eiendom, som han selv under de høie Conjunctioner havde kjøbt for 84,500 Rb. at tilstaae ham et Laan paa 90,000 Rb., næstefter 60,000 Rb., altsaa tilsammen et Laan paa 150,000 Rb., og det i Henhold til en Taxation, hvorved denne Eiendom var taxeret til 250,000 Rb. Det bestragtedes i Skotland som en fuldstændig Gaade, hvorledes en saadan Taxation kunde komme tilstede. Hvorvel de Acter, der have været i

mine Hænder, kun indeholde den foreløbige Undersøgelse, indeholdt de dog vigtige Bidrag til Gaadens Løsning — saasom at Taxatorerne ikke havde foretaget nogen ordentlig Undersøgelse af Eiendommen — den Ene havde seet den en rum Tid isorveien, den Anden paa en kort Visit i Forening med Kammerherre Bretton —, at Taxationen ikke var foregaaet paa Eiendommen, men paa en af Taxatorernes Bopæl, efter et uautoriseret og unøiagtigt Kort, og væsentligen efter Eierens Angivelser, og at Værdien er udsunden efter saadanne Forudsætninger, som at Eiendommen kunde give 800 Rds Hø aarligt, medens 200 Rds er den Høbjergning, Vidnerne fandt antagelig, at der kunde holdes 200 Røer, medens der aldrig har været holdt stort mere end 100, hvoraf en Deel bøde, som man paastod, af Sult —, og endeligt i Henhold til en Meiericontract, ifølge hvilken Meierindtægterne bleve anslaaede til 6,400 Rb. om Aaret, stjøndt selve Meieriforpagteren har forklaret for Retten, at den allerede dengang ved mundtlig Overenskomst var bleven forandret, hvorom der strax efter skete Paategning paa Documentet —, og det saaledes forandret, at den virkelige Afgift har været mellem 2 og 3000 Rb., en Forskjel, der ved Taxationen repræsenterer en Sum af mellem 80 og 100,000 Rb. Jeg skal, som sagt, ikke gaae ind paa nærmere Details, men det Anførte vil kunne gjøre det begribeligt, hvorledes den Eiendom, der under høie Conjunctioner for nogle Aar siden var kjøbt for 84,500 Rb., nu kunde taxeres til 250,000 Rb. Denne Taxation blev tagen for gylbig af et Interessentskab, hvis Stifter og første Bestyrer Stiftamtmand Bretton var, og paa samme ydede den nævnte Creditanstalt et Laan til et samlet Beløb af 150,000 Rb., — en Capital, der naturligviis ikke skal udtrykke Eiendommens Værdi, men kun den Deel af Værdien, til hvis Beløb der statutmæssig kan gives Laan. Det er med god Føie, at denne scandaleuse Taxationsforretning har tiltrukket sig saa stor Opmærksomhed. Vore Taxationsforretningers Historie frembyder mange triste Punkter, men jeg kjender ikke Noget, der kommer dette nær. Den vakte naturligviis overordentlig Opmærksomhed, og der blev allerede af en tidligere Indenrigs-